

Po sesutju

Misli ob zlomu krščanskodemokratske politike na Slovenskem

Ker so pravi vzroki sesutja krščansko demokratske politike na zadnjih volitvah pravcati klobčič problemov, moram najprej povedati, o čem v tem kratkem aktualističnem zapisu ne bom govoril. Ne bom se dotikal ničesar, kar bi zadevalo notranjo organiziranost stranke NSi ali katere druge, ki se postavlja v bližino krščanskodemokratske politike; tudi medijskih vplivov ipd. tu ne jemljem v misel. Ker je stanje zelo resno, se mi zdi potrebno kaj reči o tisti čisto temeljni stvari demokratskega funkcioniranja, ki ji rečemo razmerje med stranko in njenimi volilci. To pomeni – povedati kaj jedrnega o razmerju med stranko NSi in njenimi volilci.

Prva konstatacija je na dlani in jo moramo kar se da jasno izraziti: stranke NSi krščanski volilci – to pa so zlasti slovenski katoličani – niso prepoznali kot krščanskodemokratske stranke. Kljub vsemu, kar so njeni ljudje delali in govorili, je niso prepoznali kot stranko, ki se trudi za udejanjanje krščansko usmerjene demokratične politike. Zakaj ne? Odgovorov je seveda več, toda eden pomembnejših je po mojem mnenju tale.

Kristjani usmerjamo svoje etično ravnanje in presojanje po krščanskem nauku, katerega nam oznanja Cerkev. Svoje družbeno ravnanje – se pravi presoje in dejanja v družbenih procesih – naj bi kristjani uravnavali po družbenem nauku Cerkve. O tem, kaj je pravica, kaj pomeni pravičnost v raznih sferah gospodarskega, socialnega, družinskega, medijskega življenja, kaj je skupnost in skupno dobro, kako presoditi, ali nekdo uporablja politiko kot prizadevanje za skupno dobro

ali ne itn. – o vsem tem more kristjan pravilno presojati le, če pozna krščanski socialni nauk ali družbeni nauk Cerkve. Če tega nauka ne pozna, če mu ni zasidran v srce vsaj v obrisih, podobno kakor so nam osnovne verske resnice, tako da bi krščanske socialne vrednote pravilno razumel, ker bi mu jih v njegovem umu pravilno osvetljeval krščanski socialni nauk ter ga opominjal nanje, ko se je treba za njih zavzeti itn. –, če vsega tega v kristjanu ni, potem se lahko stokrat imenuje za kristjana, vendar bo družbo presojal in v nji deloval kot nekristjan. Mislim, da se je zgodilo prav to. Slovenski katoličani stranke NSi niso prepoznali kot svoje stranke. Krivde je nekaj tu, nekaj tam, vendar osebno menim, da so najbolj krivi volilci. Sem kajpada človek, ki se ne strinja z volilno puhlico, da imajo volilci vedno prav. Ne, volilci se lahko hudo motijo in izvolijo, denimo, Mussolinija. Ljudje, ki so delali v NSi in ob nji, so naredili takšne stvari, da si tako hudega udarca niso zaslužili; napravili so res to ali ono napako. Toda glavni razlog bo pač v tem, da dosežki katoličanov v politiki (denimo premiki v družinski politiki) katoliških volilcev niso dovolj nagovorili kot specifično krščanska dobra dela. Kot dela, na katera se morajo odzvati prav oni kot katoličani. Ne, tega niso začutili in se niso odzvali. Zakaj ne?

To, se mi zdi, je bistvo problema in tu ne smemo zgrešiti. Zakaj ne?

Iskreno povem svojo misel: menim, da zato ne, ker so slovenski katoličani v tako hudi krizi, da v družbenem in socialnem smislu ne vedo več prav dobro, kaj je pravično

in kaj krivično. Kaj je dostojno in kaj podlo. Kaj je bleščeča laž in kaj obrekovana pravica. Da, mislim, da tega v konkretnih situacijah konkretnega družbenega in političnega življenja slovenski katoličani ne zmorejo več najbolje presoditi. Kriza njihove krščanske presoje pa ni le njihova privatna stvar, kakor morda pomanjkanje sladoleda v hladilniku. Ne, kriza slovenskih katoličanov je – tako menim – odraz krize oznanjevanja v slovenski Katoliški cerkvi. Naša Cerkev ne oznanjuje svojega družbenega nauka tako, da bi ljudje imeli o njem vsaj približno jasne predstave. Sodobna slovenska Cerkev je svoj družbeni nauk skrila pod mernik, da ne sveti nikomur. Morda sveti študentom teologije, do vernikov v župnijah pač ne dospe. Eno od temeljnih načel tega nauka, denimo, je načelo vzajemne odgovornosti: če nekomu omogočim ali mu pomagam, da napravi slabo dejanje, sem sokriv njegovega greha. Vendar se zdi, kakor da danes tega načela več ne poznajo ali ga vsaj ne znajo uporabiti pri izbiri strank na volitvah. O grehu na tem področju pa se večina duhovnikov kar boji govoriti. Tako je to. Okvir moralnih načel in kriterijev, znotraj katerih bi bilo katoličanu jasno, kako naj ravna in koga naj voli, ta okvir je nevarno razpadel. Videti je, kakor da ga je komaj še kaj. Ta okvir načel, kriterijev in presoj pa je, kajpada, eminentna pristojnost Cerkve, njenega oznanjevanja in pastorage. Toda Cerkev tega ne oznanja – vsaj sistematično ne; ta poduk je odvisen od zdrave pameti in podbude posameznega duhovnika (toda pomislimo na župnika iz Bevk, kako negativno se je predstavnik hierarhije odzval na njegove modre besede župljanom pred volitvami). Slovenski katoličani tako pri številnih pomembnih družbenih vprašanjih nimajo opore v svojih pastirjih. Cerkev v teh rečeh ne uči kristjanov. In kristjani pri družbenih vprašanjih nimajo pastirja. Tega ne gre olepševati.

K temu bi morali laiki, ki delujejo v politiki, samokritično dodati, da tudi način njihovega javnega nastopanja morda doslej ni bil dovolj prepoznavno krščanski, da njihova govorica v tem smislu morda ni bila dovolj jasna. Vse to je treba resno premisliti in zasnovati globoko prenovo (kajti nekateri si z besedo “prenova” žal ne predstavljajo dosti več kot spremembo vodstva stranke). Vendar je treba iskreno povedati, da se lahko politiki navsezadnje še toliko trudijo, toda če bodo delovali v razkristjanjeni družbi, kjer niti katoličani ne bodo nosili v svojem umu osnovnih načel krščanskega družbenega nauka, potem takšni katoličani niti najboljših krščanskodemokratskih politikov ne bodo prepoznali kot svojih. Menim, da se je začelo dogajati prav to. Kajpada so ti politiki napravili to in ono taktično napako, o čemer tu ne govorim. Toda taktika je vendarle samo taktika; substanca pa so cilji, dejanja in vrednote njihovega političnega delovanja. Tu pa je krščanskodemokratska politika vendar odvisna od splošnih vrednot, načel in presoj, ki jih mora v okviru družbenega nauka oznanjati Cerkev, politika pa konkretno aplicirati v prakso.

Na tem področju bi moralo priti do načelnega skladja – ne pa praktičnih povezav! – med oznanjevanjem Cerkve in prakso politike. Vendar še malo ni videti, da se bo to v kratkem lahko zgodilo ...

Prenova, ki čaka krščanskodemokratsko politiko na Slovenskem, mora po mojem mnenju upoštevati predvsem tole osnovno evangeljsko misel: kristjani smo poklicani, da smo v svetu sol in kvas. Obojega je malo, vendar preobrazi brezoblično moko in napravi kruh. S tem je povedano vse. Cilj bi moral biti majhna, četudi manj močna stranka, ki pa bi bila zares sol in kvas krščanskega družbenega angažmaja. Stranka, kjer bi bila kakšnost vedno pred kolikostjo, ker bi imela neizgledljiv krščanski notranji in zunanji profil. Zdaj pa



Jošt Snoj: **Raj**, 2007 - 2008

je bilo marsikdaj ravno nasprotno: kakor več drugih strank se je tudi SDS usmerila proti "sredini", nagovorila bi rada čim več ljudi, seveda pa je za to potrebno žrtvovati veliko načelnih stališč in moralnih presojev; zdi se mi, da je ta gravitacija nemalo zajela tudi NSi, da o SLS ne izgubljam besed. Na "sredini" je nastala pravicata gneča. V njej je – že čisto taktično gledano, a pravim, da tu nimam v mislih taktike – prav lahko izgubiti svoj obraz. Toda kristjani imamo druge razloge, zakaj ga ne smemo izgubiti.

Menim, da bo krščanskodemokratska politika, če bo, lahko obstajala le tako, da bo izoblikovala čisto novo govorico – prepoznavno krčansko-socialno govorico. Ta govorica bo lahko avtentična samo, če bodo njeni nosilci vedeli, da ne govorijo v svojem imenu, ampak bodo v globini zares čutili, da govorijo v imenu slovenskih katoličanov.

To ni tako preprosto, kakor se sliši. Govoriti v imenu slovenskih katoličanov se pravi govoriti v imenu tradicije krekovskega krščansko-socialnega gibanja, govoriti v imenu vzpenjajoče se krščanske kulture, ki jo je na Slovenskem presekala komunistična revolucija;

pomeni govoriti v imenu pobitih, mučenih, zaprtih, pregnanih, razlaščenih; pomeni govoriti v imenu tistih, ki imamo v sedanji slovenski družbi čedalje manj možnosti namesto čedalje več, ker je podij javnosti prirejen samo za glas enih, ne pa tudi za glas vseh drugih, in ker je socialna krivičnost postala del strukture naše vsakdanjosti ...

To je naloga, pred katero bi se vsakomur šibilo koleno. Velika naloga za notranje zdravje razumnost; za pravičnost, za srčnost in za krepost urejenosti in mere. Brez teh osnovnih kreposti (Josef Pieper) ne bo šlo.

Naposled si velja priklicati v spomin, kaj je Bog odgovoril Mojzesu, ko se je branil strahotne naloge, naj izpelje Izraelce iz sužnosti: "Mojzes pa je rekel GOSPODU: 'O Gospod, nikoli nisem bil spreten v besedah, ne včeraj, ne predvčerajšnjim, pa tudi zdaj ne, odkar govoriš s svojim služabnikom; kajti moja usta so okorna in moj jezik okoren.' GOSPOD mu je tedaj rekel: 'Kdo je dal človeku usta? Kdo naredi človeka, da je nem ali gluha, da vidi ali da je slep? Mar nisem to jaz, GOSPOD? Zdaj pa pojdi; s tvojimi usti bom in te bom učil, kaj moraš govoriti.'"